

बडिगाड गाउँपालिका गाउँसभाको १९ औं अधिवेशनमा
गाउँपालिका अध्यक्ष श्री गण्डकी थापा अधिकारीद्वारा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको सफल कार्यान्वयन गर्दै स्थानीय सरकारको दोस्रो कार्यकालको चौथो वर्षमा प्रवेश गरिरहेका यस ऐतिहासिक अवसरमा बडिगाड गाउँपालिकाको १९ औं गाउँसभामा आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा म गौरवान्वित भएको छु।

यस अवसरमा लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, समावेशी शासन व्यवस्था तथा स्थानीय स्वशासनको स्थापना र सुदृढीकरणका लागि विभिन्न कालखण्डमा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात-अज्ञात सहिदहरूप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। साथै राष्ट्र निर्माणको अभियानमा योगदान पुऱ्याउनुहुने सम्पूर्ण अग्रज, बुद्धिजीवी, जनप्रतिनिधि, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी, सञ्चारकर्मी तथा सम्पूर्ण बडिगाडवासी नागरिकहरूप्रति हार्दिक सम्मान व्यक्त गर्दछु।

बडिगाड गाउँपालिकाको समग्र विकास, सुशासन, सामाजिक न्याय, आर्थिक समृद्धि तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्ने उद्देश्यका साथ प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ। नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक विकास प्राथमिकता, दिगो विकास लक्ष्य, आवधिक योजना तथा बडिगाडवासी नागरिकहरूको आकांक्षालाई केन्द्रमा राखी यस नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ।

बडिगाड गाउँपालिका प्राकृतिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा कृषि सम्भावनाले सम्पन्न क्षेत्र हो। कृषिको आधुनिकीकरण, उद्यमशीलताको प्रवर्द्धन, पर्यटन विकास, गुणस्तरीय शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा, दिगो पूर्वाधार निर्माण, डिजिटल सुशासन, जलवायु अनुकूल विकास र सामाजिक समावेशीकरणमार्फत समृद्ध, सक्षम, सुरक्षित र आत्मनिर्भर बडिगाड निर्माण गर्नु हाम्रो साझा लक्ष्य रहेको छ। संघ तथा गण्डकी प्रदेश सरकारले अवलम्बन गरेको आर्थिक सुधार, डिजिटल अर्थतन्त्र, हरित विकास, उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि, सुशासन र सेवा प्रवाह सुधार सम्बन्धी नीतिहरूसँग तालमेल गर्दै यस पालिकाले आफ्नै भौगोलिक, सांस्कृतिक र आर्थिक विशेषता अनुरूप कृषि तथा सिँचाई (जलवायु अनुकूल तथा प्रविधिमैत्री), पर्यटन तथा संस्कृति (धार्मिक तथा सांस्कृतिक पर्यटन प्रवर्द्धन), पूर्वाधार र ऊर्जा (सहज यातायात, सडक, पुल, खानेपानी र सरसफाई), डिजिटल सुशासन (सेवामा एकीकृत अनलाइन प्लेटफर्म, नागरिक एप), वातावरण र विपद् व्यवस्थापन (जलवायु उत्थानशीलता, हरित अर्थतन्त्र), तथा मानव विकास (गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक सुरक्षा) लाई रणनीतिक आधार तय गरेको छ। सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको अधिकतम उपयोग, पारदर्शिता, जवाफदेहिता र नागरिक

"समृद्ध बडिगाडः खुशी बडिगाडवासी"

सहभागितालाई सुदृढ गर्दै स्थानीय सरकारप्रति नागरिकको विश्वास अभिवृद्धि गर्नु हाम्रो मूल प्रतिबद्धता हो।

यस अन्तर्गत कृषि, पर्यटन तथा स्थानीय उत्पादनमा आधारित उत्पादन—उद्यमशीलता अभियान, सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा डिजिटल रूपान्तरण, सबै वर्ग, समुदाय र क्षेत्रको समावेशी सहभागिता, र पारदर्शी, जवाफदेही तथा चुस्त प्रशासनिक शासनलाई प्राथमिकता दिइनेछ। हामीले आगामी वर्षलाई “उत्पादन, उद्यमशीलता, सुशासन र समृद्धिको वर्ष” का रूपमा अघि बढाउने लक्ष्य लिएका छौं। सार्वजनिक सेवामा सूचना प्रविधिको प्रयोग, पारदर्शिता, जवाफदेहिता र नागरिक सहभागितालाई थप सुदृढ बनाउँदै स्थानीय सरकारप्रति नागरिकको विश्वास अभिवृद्धि गर्ने दिशामा केन्द्रित रहनेछौं। यस नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकावासी नागरिक, राजनीतिक दल, निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, सामुदायिक संस्था, विकास साझेदार तथा सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको सक्रिय सहयोग, समन्वय र सहकार्य प्राप्त हुने विश्वास व्यक्त गर्दछु।

क. नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधार

- नेपालको संविधान, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व तथा नागरिकका मौलिक हकहरू
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा प्रचलित संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय कानूनहरू
- नेपाल सरकार तथा गण्डकी प्रदेश सरकारको आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम तथा बजेटका प्राथमिकताहरू
- सोह्रौं योजना, दिगो विकास लक्ष्य (SDGs) तथा नेपालले गरेका अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरू
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग, राष्ट्रिय योजना आयोग तथा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन
- बडिगाड गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना (MTEF), राजस्व सुधार कार्ययोजना तथा संस्थागत विकास योजना
- विषयगत समिति, राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिका सिफारिसहरू
- वडा तह, विषयगत क्षेत्र, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, महिला, युवा, ज्येष्ठ नागरिक, दलित, जनजाति तथा अन्य सरोकारवालाबाट प्राप्त सुझावहरू
- गाउँसभाका विगतका निर्णय, कार्यपालिकाका नीतिगत निर्णय तथा कार्यान्वयन अनुभवहरू
- स्थानीय आवश्यकता, सम्भावना, उपलब्ध स्रोत साधन, जलवायु परिवर्तनको प्रभाव तथा विपद् जोखिम सम्बन्धी अध्ययनहरू
- अन्य स्थानीय तहका असल अभ्यास, नवप्रवर्तन तथा सार्वजनिक सेवा सुधारका अनुभवहरू

ख. नीति तथा कार्यक्रमका प्राथमिकता क्षेत्र

- गुणस्तरीय, प्रविधिमैत्री तथा सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा

"समृद्ध बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- गुणस्तरीय, रोजगारमुखी, प्रविधिमैत्री तथा समावेशी शिक्षा
 - कृषि आधुनिकीकरण, व्यावसायिकीकरण, मूल्य श्रृंखला विकास तथा खाद्य सुरक्षा
 - उद्यमशीलता, स्वरोजगार, युवा रोजगार तथा स्थानीय आर्थिक विकास
 - पर्यटन, संस्कृति, भाषा, कला तथा सम्पदा संरक्षण र प्रवर्द्धन
 - सुरक्षित, दिगो तथा जलवायु उत्थानशील पूर्वाधार विकास तथा समुदाय निर्माण
 - खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छ वातावरण
 - सूचना प्रविधि, डिजिटल सुशासन तथा सेवा प्रवाह सुधार
 - वन, जैविक विविधता संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन
 - विपद् जोखिम न्यूनीकरण
 - महिला, बालबालिका, युवा, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायको सशक्तीकरण
 - सहकारी, वित्तीय पहुँच तथा उत्पादनमूलक लगानी प्रवर्द्धन
 - सार्वजनिक सम्पत्ति, सार्वजनिक जग्गा तथा प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापन
 - संस्थागत क्षमता विकास, सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि
 - समावेशी विकास, सामाजिक न्याय तथा जनसहभागितामूलक शासन प्रणालीको सुदृढीकरण
- नीति तथा कार्यक्रमको मूल लक्ष्य र दिशा—निर्देशन**

सभा सदस्यज्यूहरू,

आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ मा अवलम्बन गरिएको “समृद्ध बडिगाड : खुसी बडिगाडवासी” भन्ने दीर्घकालीन सोचले स्थानीय विकास, सेवा प्रवाह सुधार तथा जनजीवनमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउने दिशामा महत्वपूर्ण आधार निर्माण गरेको छ। उक्त सोचलाई निरन्तरता दिँदै आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम पनि समृद्ध, समावेशी र आत्मनिर्भर बडिगाड निर्माणको लक्ष्यमा केन्द्रित गरिएको छ।

गाउँपालिकाको आन्तरिक आय, अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, राजस्व बाँडफाँड, प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी तथा अन्य सम्भावित स्रोतहरूको यथार्थ मूल्याङ्कनका आधारमा उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग हुने गरी नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ। सीमित स्रोत र बढ्दो विकास आकाङ्क्षाबीच सन्तुलन कायम गर्दै वित्तीय अनुशासन, मितव्ययिता तथा परिणाममुखी खर्च प्रणालीलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ।

देशको समग्र आर्थिक अवस्था, संघीय तथा प्रादेशिक बजेटको प्रवृत्ति, गाउँपालिकाको राजस्व क्षमता तथा विकासका प्राथमिकतालाई दृष्टिगत गर्दै आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा निर्धारण गरिनेछ। उपलब्ध स्रोतलाई छरिने प्रवृत्तिको अन्त्य गर्दै उच्च प्रतिफल दिने, जनजीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने तथा दिगो उपलब्धि हासिल हुने कार्यक्रमहरूमा बजेट केन्द्रित गरिनेछ।

"समृद्ध बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

अधुरा तथा बहुवर्षीय योजनाहरूको समयमै सम्पन्नता सुनिश्चित गर्दै अन्तिम चरणमा रहेका योजनाहरूलाई प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन गरिनेछ। साथै संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने सम्पूरक, विशेष तथा साझेदारी कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक समन्वय, सहलगानी तथा बजेट व्यवस्थापन गरिनेछ।

बालमैत्री, पोषणमैत्री, ज्येष्ठ नागरिकमैत्री, अपाङ्गतामैत्री, लैङ्गिक उत्तरदायी, वातावरणमैत्री तथा समावेशी स्थानीय शासनका अवधारणाहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै दिगो विकास लक्ष्य (SDGs), जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा सामाजिक न्यायका विषयहरूलाई नीतिगत प्राथमिकतामा राखिनेछ।

विकासलाई केवल भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सीमित नराखी मानव पूँजी विकास, गुणस्तरीय शिक्षा, सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा, उद्यमशीलता प्रवर्द्धन, कृषि आधुनिकीकरण, पर्यटन विकास, डिजिटल सुशासन, वातावरण संरक्षण तथा सामाजिक सशक्तीकरणका क्षेत्रमा लक्षित लगानी गरिनेछ। विकासका प्रतिफलहरू प्रत्येक नागरिकसम्म पुग्ने गरी समतामूलक, सहभागितामूलक र परिणाममुखी विकास प्रक्रियालाई अगाडि बढाइनेछ।

यसै सन्दर्भमा, अब म आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ का लागि प्रस्तावित विषयगत नीति तथा कार्यक्रमहरू सम्मानित गाउँसभा समक्ष प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु।

क. सुशासन तथा संस्थागत विकास

“जनप्रतिनिधि शासक होइनन्, जनताको सेवक हुन्” भन्ने लोकतान्त्रिक मूल्यमान्यतामा आधारित, जनउत्तरदायी, पारदर्शी, उत्तरदायित्वपूर्ण र सेवामुखी प्रशासनमार्फत “समृद्ध बडिगाड, खुशी बडिगाडवासी” भन्ने लक्ष्यलाई मूर्त रूप दिन गाउँपालिका प्रतिबद्ध छ। “भ्रष्टाचारप्रति शून्य सहनशीलता र सुशासनको प्रतिवद्धता” नारालाई कार्यान्वयनमा लैजाँदै पालिका सेवा प्रवाहलाई जनमुखी, छिटो, सरल र प्रभावकारी बनाइनेछ।

यस शीर्षक अन्तर्गत आगामी वर्षमा लागू गरिने प्रमुख नीति तथा कार्यक्रमहरू उल्लेखित रहेका छन्:

- नागरिक सहायता कक्षलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ, साना सेवा जस्तै फोटोकपीलगायतका न्यूनतम सहायताहरू गाउँपालिकाबाटै सहज रूपमा उपलब्ध गराइनेछ।
- सुशासन प्रवर्द्धनका लागि मध्यकालीन खर्च संरचना, वातावरण व्यवस्थापन योजना, तथा बालमैत्री र पोषणमैत्री गाउँपालिका योजनाहरूलाई पुनरावलोकन गरी संचालनमा रहेकालाई सुदृढ र असंचालित योजनालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
- सेवाको मापदण्ड (SOP) तयार गरी लागू गरिनेछ, जसले सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता, समयसीमा र गुणस्तरको प्रत्याभूति गर्नेछ।
- त्रैमासिक रूपमा e-bulletin प्रकाशन गरी गाउँपालिकाका गतिविधिहरू सार्वजनिक गरिनेछ।
- कार्यालयहरूमा इलेक्ट्रोनिक हाजिरी प्रणाली लागू गरिनेछ, जसबाट कर्मचारी व्यवस्थापन पारदर्शी र डिजिटल अभिलेख सुनिश्चित हुनेछ।

"समृद्ध बडिगाडः खुशी बडिगाडवासी"

- सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS) लागू गरी एकिकृत जिन्सी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको डिजिटल अभिलेख राखिनेछ, साथै वार्षिक खरिद योजना समेत तयार गरिनेछ।
- डिजिटल नागरिक वडापत्रनिर्माण गरिनेछ र वडास्तरीय वडापत्रलाई समेत अद्यावधिक गरी सर्वसुलभ बनाइनेछ।
- उत्प्रेरणा तालिमहरू सञ्चालन गरी जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र नागरिकबीच सकारात्मक सम्बन्ध प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- डिजिटल प्रोफाइलको अद्यावधिक गरी योजनानिर्माण तथा कार्यक्रम तर्जुमा तथ्यमा आधारित बनाइनेछ।
- सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, तथा सेवा सन्तुष्टि सर्वेक्षण मार्फत उत्तरदायी शासन प्रणाली स्थापना गरिनेछ।
- राजस्व सङ्कलन प्रणालीलाई पूर्णतया डिजिटल र अनलाइन बनाइनेछ, जसले पारदर्शिता र समयसीमा सुनिश्चित गर्नेछ।
- योजना सम्झौता समयमै गरी कार्यसम्पादन गर्ने व्यवस्था, साथै उपभोक्ता समितिका लागि योजना किताबमा आवश्यक संसोधन र परिमार्जन गरिने छ।
- शून्य बेरुजु अवधारणा अनुसार वित्तीय पारदर्शिता कायम गरिनेछ, साथै सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता अपनाइनेछ।
- सञ्चारकर्मी सशक्तीकरण, पत्रकार उत्प्रेरणा तथा आधारभूत तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।
- अन्य पालिकाका उत्कृष्ट अभ्यास अध्ययन गर्न जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको अवलोकन भ्रमण आयोजना गरिनेछ।
- मेलमिलाप केन्द्रहरूको सुदृढीकरण र मेलमिलापकर्ताको सीप विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ।
- संयुक्त अनुगमन प्रणाली प्रभावकारी बनाई संघ, प्रदेश र पालिकाका योजनामा गुणस्तरीय कार्य सुनिश्चित गरिनेछ।
- सिमा क्षेत्र छुट्याउने कार्य, जग्गाधनी प्रमाणपत्र वितरण, तथा भूमिहिन नागरिकको पहुँच विस्तार सम्बन्धी कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
- 'जनतासँग गाउँपालिका अध्यक्ष कार्यक्रम सञ्चालन गरी वडा—वडामा प्रत्यक्ष जनसंवाद गरिनेछ।
- व्यक्तिगत घटनादर्ता सप्ताह, सामाजिक सुरक्षा सूचना प्रवाहका लागि FM सम्झौता र सामाजिक सुरक्षा नविकरण तथा नयाँ दर्ताका लागि पूर्णतया बायोमेट्रिक प्रणाली लागू गरिनेछ।
- टोल विकास संस्था कार्यविधि निर्माण गरी सबै वडामा टोल समिति गठन अनिवार्य गरिनेछ, उत्कृष्ट कार्यलाई पुरस्कार दिइनेछ।
- आर्थिक साझेदारीमा आधारित योजनाहरूलाई प्राथमिकता दिइनेछ, जसबाट नागरिकको सक्रियता र स्वामित्व सुनिश्चित हुनेछ।
- गाउँपालिका स्तरीय मेलमिलापकर्ता व्यवस्थापन गरिनेछ।

"समूह बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- वडा मेलमिलाप केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि निर्माण गरि सञ्चालन गरिनेछ ।
- फैसला कार्यान्वयन कार्यविधि निर्माण गरी न्यायिक निर्णयको पालना सुनिश्चित गरिनेछ ।
- भगिनी सम्बन्ध स्थापना गर्दै अन्य पालिकासँग आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक सहकार्य प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- सडक मानव मुक्त राष्ट्र निर्माणको महाअभियानमा सरिक हुन मानव सेवा आश्रमसँग सहकार्य र व्यवस्थापनमा हातेमालो गरिनेछ ।
- गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत एवम् प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र शाखा प्रमुखबीच गरिने कार्यसम्पादन करार सम्झौतालाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
- कार्य विवरणको आधारमा कार्यसम्पादन सूचक र सूचकका आधारमा वस्तुगत रूपमा कर्मचारीहरूको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन गरी सोको आधारमा पुरस्कार र दण्डको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले विभिन्न विषयको अध्ययन, अनुसन्धान र नवप्रवर्तनलाई प्राथमिकता दिई अध्ययन, अनुसन्धानबाट प्राप्त प्रतिवेदनको क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- सूचकका आधारमा वडाको कार्यसम्पादन मूल्यांकन गरी उत्कृष्ट वडा र वडा समितिका पदाधिकारीलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- विनियोजित बजेट खर्च गर्दा संघ, प्रदेश र पालिकाका कानूनको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्दै आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

ख. सामाजिक विकास तर्फ

शिक्षा युवा तथा खेलकुद

- सामुदायिक विद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि शिक्षकहरूलाई अन्तरविद्यालय शिक्षण नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- विद्यालय समायोजन तथा ग्रेडडाउन भएका विद्यालयका आर्थिक रूपमा विपन्न विद्यार्थीहरूलाई आवासीय विद्यालयमार्फत पठनपाठन व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- कक्षा ८ को आधारभूत तह उत्तीर्ण परीक्षा प्रणालीमा विश्वसनीयता, वस्तुनिष्ठता, एकरूपता र वैधता सुनिश्चित गर्न थप सुधार गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउन शिक्षक क्षमता विकास तथा पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- "विद्यालय करेसावारी" तथा "हरित विद्यालय कार्यक्रम"लाई निरन्तरता दिँदै नवप्रवर्तन, अनुसन्धान र विकास कोष स्थापना गरिनेछ । कुल पूँजीगत खर्चको एक प्रतिशत बजेट विनियोजन गर्ने कानुनी व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- अल्पसंख्यक, दलित, अपाङ्गता भएका तथा आर्थिक रूपमा विपन्न विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान गरिनेछ । कक्षा ११—१२ का सम्पूर्ण विद्यार्थी तथा माध्यमिक तहसम्मका सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको निःशुल्क शिक्षा व्यवस्थालाई निरन्तरता दिन आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

"समूह बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकको पेशागत विकास, ICT तालिम तथा प्रविधिमैत्री गुणस्तरीय शिक्षामा जोड दिइनेछ।
- "ल्याउ, टिकाउ, सिकाउ र विकाउ", "सिक्दै कमाउँदै" र "पढाइसँगै सीप" कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ।
- कक्षा ८, १०, १२ तथा अन्य कक्षामा उत्कृष्ट नतिजा प्राप्त गर्ने शिक्षक, विद्यार्थी र पदाधिकारीहरूलाई पुरस्कार तथा सम्मान प्रदान गरी अपेक्षित सक्षमता पूरा गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।
- विद्यार्थीहरूको सिकाइ अवस्था पहिचान गरी शिक्षण सुधारका लागि सिकाइ उपलब्धि मापन परीक्षा सञ्चालन गरिनेछ।
- विद्यालयलाई सामुदायिक प्राज्ञिक केन्द्रको रूपमा विकास गर्न अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- विशिष्टीकृत कार्यसम्पादन सूचकहरूको आधारमा विद्यालयहरूको बहुआयामिक मूल्याङ्कन गरी स्तर निर्धारण गरिनेछ। उत्कृष्ट नतिजा प्राप्त विद्यालयहरूलाई पुरस्कार प्रदान गरिनेछ।
- प्रसूति विदामा रहेका शिक्षकको अनुपस्थितिमा शैक्षिक क्षति न्यूनीकरणका लागि सट्टा शिक्षकको व्यवस्था गरिनेछ।
- स्वस्थ, सक्षम र अनुशासित नागरिक निर्माणका लागि खेलकुदलाई संस्थागत संस्कृतिको रूपमा विकास गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- प्राविधिक विषय अध्ययन गर्ने लक्षित वर्ग तथा दलित विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान गरी अध्ययनपश्चात् गाउँपालिका क्षेत्रमा न्यूनतम २ वर्ष सेवा अनिवार्य गर्ने व्यवस्था मिलाई प्राविधिक शिक्षाको पहुँच विस्तार गरिनेछ।
- विपद् व्यवस्थापन, वन तथा वातावरण, कृषि, स्थानीय भाषा, संस्कृति र नैतिक शिक्षा समेटिने स्थानीय पाठ्यक्रम कार्यान्वयनमा विशेष जोड दिइनेछ।
- विद्यार्थीहरूको सिकाइ उपलब्धि प्रदर्शनका लागि वार्षिक "सिकाइ तथा शैक्षिक मेला" आयोजनालाई निरन्तरता दिइनेछ।
- विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रमलाई व्यवस्थित बनाई स्थानीय उत्पादनमा आधारित पोषणयुक्त तथा गुणस्तरीय खाजा आधारभूत तहका विद्यार्थीहरूलाई उपलब्ध गराइनेछ। जंक फुड निषेध कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- शिक्षक उत्प्रेरणाका लागि विषयगत रोस्टर, तालिम, नमुना विद्यालय भ्रमण, उत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार तथा सेवासुविधा वृद्धि कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। निवृत्त शिक्षक सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- छात्राहरूलाई विद्यालयमा नै निःशुल्क गुणस्तरीय स्यानिटरी प्याडको नियमित उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।

"समृद्ध बडिगाडः खुशी बडिगाडवासी"

- विद्यालय छोड्ने प्रवृत्ति निरुत्साहित गर्न बालमैत्री शिक्षण विधि अवलम्बन गरी विपन्न तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरूलाई पाठ्यपुस्तक, पाठ्यसामग्री र पोशाक उपलब्ध गराइनेछ।
- आवश्यकताको आधारमा सामुदायिक विद्यालयहरूलाई शैक्षिक अनुदान प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- विद्यालय भर्नादर वृद्धि तथा कक्षा छोड्ने दर न्यूनीकरणका लागि भर्ना अभियान सञ्चालन गरिनेछ। औपचारिक शिक्षाबाट वञ्चित बालबालिका तथा वयस्कका लागि प्रौढ कक्षा, वैकल्पिक शिक्षा र साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालनमा सम्बद्ध निकायहरूसँग सहकार्य गरिनेछ।
- सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयमा बालमैत्री संरचना, एकरूप रड तथा विद्यालय सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रम लागू गरिनेछ।
- पञ्चवर्षीय गाउँ शिक्षा योजना तर्जुमा गरी विद्यालय समायोजन, दरबन्दी मिलान तथा तहगत प्रधानाध्यापक व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ।
- बहुकक्षा बहुस्तर सिकाइ पद्धति (MGML) लाई निरन्तरता दिइनेछ।
- मद्यपान, धुम्रपान र लागुपदार्थ निषेधसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्दै युवाहरूलाई खेलकुद तथा सकारात्मक अतिरिक्त क्रियाकलापमा आबद्ध गर्न प्रत्येक टोलमा युवा क्लब गठनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
- युवाहरूको व्यक्तित्व विकासका लागि व्यायामशाला, हेल्थ क्लब, रंगशाला तथा गाउँपालिकास्तरीय खेलकुद मैदान निर्माण र विस्तार गरिनेछ।
- युवाहरूलाई लागुपदार्थ दुर्व्यसनबाट संरक्षण गर्न मनोपरामर्श, रोकथाम, उपचारात्मक तथा प्रेरणामूलक कार्यक्रम र योग शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता आयोजनालाई निरन्तरता दिइनेछ। जिल्ला, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा उपलब्धि हासिल गर्ने खेलाडीहरूलाई उचित पुरस्कार तथा सम्मान प्रदान गरिनेछ।
- "स्वयंसेवक सेवा कोष"मार्फत युवा स्वयंसेवकहरूलाई विकास तथा विपद् व्यवस्थापन लगायतका प्राथमिकता क्षेत्रमा परिचालन गरिनेछ।

स्वास्थ्य सेवा

"स्वस्थ नागरिक, समृद्ध गाउँ" नारासहित आम नागरिकको स्वास्थ्यमा प्राथमिकता दिई सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र उत्तरदायित्वपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रणाली निर्माण गरी सबै नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ।

- गुणस्तरिय आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सबै नागरिकहरूको सहज पहुँचमा हुने गरी प्रभावकारी रूपमा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइनेछ।

"समूह बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- म स्वस्थ मेरो समुदाय स्वस्थ भन्ने नाराका साथ ३० वर्ष देखि माथिका नागरिकहरुको उच्च रक्तचाप, मधुमेह, मृगौला रोग, मुटुरोग, Cancer, मोटोपना, दम जस्ता नसर्ने रोगहरुको निदान, उपचार र व्यवस्थापनका लागि समुदाय स्तरमा स्कृनिङ कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।
- नैराश्यता तथा मानसिक रोगलाई न्युनिकरण गर्न प्राथमिक मानसिक स्वास्थ्य सेवालाई सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ । साथै निश्चित स्थान र समयमा मानसिक स्वास्थ्य सेवा, योग शिविर र मनोसामाजिक परामर्श सेवा संचालन गरिने छ ।
- स्वस्थ जीवनशैली शारिरिक व्यायम, उचित खानपान, नियमित स्वास्थ्य परिक्षण जस्ता स्वास्थ्य प्रबर्द्धनका कृयाकलापहरु संचालन गरिने छ ।
- गर्भवति महिलाको भिडियो एक्सरे ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड सेवालाई निरन्तर संचालन गरी मातृ तथा नवशिशु सेवाको सुनिश्चितता सहित पूर्ण संस्थागत सुत्केरी यूक्त गाउँपालिकालाई दिगोपना दिईने छ ।
- स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुदाँ जटिलता आई प्रेषण गर्नु पर्ने भएका सुत्केरी आमाहरुलाई निशुल्क एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरिनेछ ।
- आकस्मिक स्वास्थ्य अवस्थामा परि संकटमा रहेका व्यक्तिहरु गर्भवति महिला, नवजात शिशु, घाईते, अपाङ्गको लागि तत्काल यातायात खर्चको व्यवस्थापनको लागि कोष स्थापना गरी तत्काल प्रेषण गरिएको स्वास्थ्य निकायमा लैजाने व्यवस्था मिलाईने छ । तथा आवश्यक परेमा हवाई माध्यमबाट उद्धार समेत गर्न प्रदेश सरकार सँग समन्वय गरिने छ ।
- संचालित प्रयोगशाला सेवालाई व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाई गर्भवति महिलाहरुको ANC Package र जेष्ठ नागरिकहरुको प्रयोगशाला सम्बन्धित सम्पूर्ण परिक्षण निशुल्क गरिनेछ ।
- बडिगाड गाउँपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्था, गाउँघर क्लिनिक, खोप क्लिनिक र स्वास्थ्य सेवाको पहुँच नपुगेका स्थानहरुमा एकिकृत जनस्वास्थ्य अभियान मार्फत एकिकृत घुम्ति स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ ।
- जनतासँग पालिका अध्यक्ष निशुल्क स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ । साथै स्वास्थ्य विमाको महत्व लाभ, सेवा उपयोग प्रकृया तथा नागरिकको स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि गर्न वडा तथा समुदाय स्तरमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ६० वर्ष उमेर पुगेका तथा अन्य कारणले सेवा प्रदान गर्न नसक्ने महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वंय सेविकाहरुलाई दिर्घकालिन सेवा वापत पालिकाबाट उचित रकम सहित स-सम्मान गरिनेछ ।

"समृद्ध बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- समुदायमा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन, पोषण तथा सरसफाई अभियानमा महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाको भुमिका थप प्रभावकारी बनाईने छ ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने स्वास्थ्य संस्थाहरुमा न्यूनतम स्वास्थ्य सेवा मापदण्डको आधार मा स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरमा सुदृढीकरण गरिनेछ ।
- महामारीको पुर्व तयारी तथा व्यवस्थापनको लागि RRT लाई सक्रिय अवस्थामा राखिने छ । साथै उक्त कार्यलाई आवश्यक स्वास्थ्य सामग्रीहरु तयारी अवस्थामा राखिने छ ।
- स्वास्थ्य संस्थाबाट दिईने सम्पूर्ण सेवालाई डिजिटललाईजेशन लाई थप प्रभावकारी बनाउनको लागि स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई DHIS2 / eHMIS / PamsV2 सम्बन्धि तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरुको उन्मुलन, निवारण, र नियन्त्रणका लागी निगरानी कार्य गरिने छ र पुर्णखोप सुनिश्चितता तथा दिगोपना गाउँपालिका कायम गरिने छ ।
- बाह्य खोप केन्द्रलाई व्यवस्थित संचालन गर्न खोप केन्द्रहरुको भवन निर्माण तथा मर्मत र आवश्यकता अनुसार खोप केन्द्र र गाउँघर क्लिनिक थप गरिने छ ।
- बच्चितिकरणमा परेका समुदाय तथा सेवाग्राहिहरुको पहिचान गर्न, सेवा निरन्तरता गराउन स्वास्थ्य आमा समूहलाई थप सुदृढीकरण गरी नियमित स्वास्थ्य आमा समूहको बैठक संचालन गरिने छ ।
- नसर्ने रोगहरुको पहिचान र उपचारका लागि बिशेषज्ञ निशुल्क स्वास्थ्य शिविर, आँखा शिविर, दन्त शिविर पाठेघरको मुखको क्यान्सर, स्तन क्यान्सर तथा अन्य नसर्ने रोगहरुको प्रारम्भिक पहिचानका लागी नियमित स्कृनिङ कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- बडिगाड आँखा उपचार केन्द्रलाई थप व्यवस्थित गरी प्रत्येक वडाहरुमा आँखा परिक्षण, उपचार तथा आँखा रोगको स्कृनिङ गरिने छ ।
- क्षयरोग निवारण रणनीति २०१६- ३५ अन्तर्गत सन् २०३५ सम्ममा क्षयरोगीको संख्या शुन्यमा र सन् २०५० सम्ममा क्षयरोग मुक्त नेपाल गर्ने राष्ट्रिय रणनीति अनुरूप बडिगाड गाउँपालिकामा संभावित क्षयरोगको सकृय खोजपड्ताल, रोगको पहिचान, उपचार तथा सहयोग र छातीको AI एक्सरे स्वास्थ्य शिविर समुदाय स्तरमा क्षयरोगको स्कृनिङ कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- डिजिटल हेल्थ बडिगाड को अवधारणा अन्तर्गत पारिवारिक जनसंख्या प्रोफाईल लाई अपडेट गरी सम्पुर्ण नागरिकहरुलाई Health id card उपलब्ध गराईने छ ।
- पोषणमैत्री स्वास्थ्य संस्थाको उपलब्धीलाई संस्थागत गर्दै आवश्यक स्रोत, साधन र क्षमता विकास मार्फत यसको दिगोपना कायम गरिने छ ।
- मानव स्वास्थ्य, पशु स्वास्थ्य तथा वातावरणीय स्वास्थ्यबीचको अन्तरसम्बन्धलाई मध्यनजर गर्दै 'एक स्वास्थ्य (One Health)' अवधारणालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । मानव तथा

"समूह बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

पशुजन्य रोगहरूको रोकथाम, निगरानी, नियन्त्रण तथा जनचेतना अभिवृद्धिका लागि स्वास्थ्य, पशु सेवा, कृषि, वन तथा वातावरण क्षेत्रबीच समन्वयात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । "

- बडिगाड आधारभुत अस्पताललाई आवश्यक जनशक्ति, उपकरण व्यवस्थापन सहित सुविधा सम्पन्न र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने संस्थाको रूपमा विकास गरिने छ ।
- मृगौला रोगबाट पीडित नागरिकहरूको उपचार सेवामा सहज पहुँच सुनिश्चित गर्न बडिगाड आधारभुत अस्पतालमा आवश्यक पूर्वाधार उपकरण तथा दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी डायलासिस सेवा संचालन गरिने छ ।
- बडिगाड आधारभुत अस्पताललाई हालको १५ शैया बाट २५ शैयामा स्तरोन्नती आवश्यक प्रकृया अगाडी बढाई विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवा विस्तार गरी प्रयोगशाला भिडियो एक्सरे ईसीजी अल्ट्रासाउण्ड लगायतका निदानात्मक सेवाहरू विस्तार गरिने छ ।
- बडिगाड आधारभुत अस्पतालमा रगत भण्डारण तथा शव संरक्षण सेवालार्ई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन ब्लड बैंक एवं मोर्चरी रेफ्रिजेरेटर व्यवस्थापन गरिने छ ।

लैङ्गिक समानता, सामाजिक न्याय र समावेशीकरण

- लैङ्गिक समानता, सामाजिक न्याय र समावेशी विकासलाई नीतिगत प्राथमिकतामा राखी सम्पूर्ण वर्ग, लिङ्ग र समुदायको सम्मानजनक सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।
- पूर्ण अपाङ्गता भएका तथा ९० वर्षमाथिका हिँडडुल गर्न अशक्त लाभग्राहीहरूलाई घरमै सेवा पुऱ्याउने घुम्ती नवीकरण सेवा विस्तार गरिनेछ । प्रारम्भिक अपाङ्गता पहिचान कार्यक्रममार्फत सुरुवाती चरणमै पहिचान र सेवा प्रवाह सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ७५ वर्षमाथिका जेष्ठ नागरिकहरूका लागि पालिकास्तरीय सम्मान कार्यक्रम आयोजना गरिनेछ ।
- सम्पत्ति हस्तान्तरणमा लैङ्गिक समानता प्रवर्द्धनका लागि स्वेच्छाले छोरीलाई सम्पत्ति हस्तान्तरण गर्ने अभिभावकहरूलाई गाउँपालिकाबाट सार्वजनिक सम्मान गरिनेछ ।
- विधवा, एकल तथा हिंसापीडित महिलाहरूलाई आत्मनिर्भरता विकासका लागि सीपमूलक तालिम (बुटिक, व्यावसायिक कृषि, साना उद्यम) सञ्चालन गरिनेछ ।
- बालविवाह र छुवाछुत उन्मूलनका लागि "समावेशी चेतना अभियान" सञ्चालन गरिनेछ । वडा, विद्यालय र समुदायस्तरमा अन्तरक्रिया, जनचेतना र साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- द्वन्द्वपीडित महिलाहरूका लागि UNSC Resolution रेजोलुसन 1325 र 1820 को कार्यान्वयनमा आधारित स्थानीय कार्ययोजना तर्जुमा गरी लक्षित सेवा तथा सशक्तीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

"समूह बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- नीति तथा कार्यक्रम निर्माणमा महिला, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अल्पसंख्यक र जेष्ठ नागरिक प्रतिनिधिको सहभागिता अनिवार्य गरिनेछ।
- GESI संवेदनशील बजेट प्रणाली विकास गरिनेछ। कार्यक्रम छनोटदेखि कार्यान्वयनसम्म समावेशी दृष्टिकोणको मापन तथा अनुगमन गरिनेछ।
- महिला नेतृत्व तथा निर्णय तहमा पहुँच वृद्धिका लागि नेतृत्व सशक्तीकरण तालिम सञ्चालन गरिनेछ। उपभोक्ता समितिमा कुशल कार्यसम्पादन गर्ने महिला अध्यक्षहरूलाई सार्वजनिक सम्मान गरिनेछ।
- सुत्केरी चुलो कार्यक्रममार्फत सुत्केरी महिलाहरूलाई पोषणयुक्त आहार तयारीका लागि आवश्यक सामग्री सहयोग प्रदान गरिनेछ।
- लैङ्गिक संवेदनशील प्रजनन स्वास्थ्य तथा किशोरीलक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

ग. आर्थिक विकास (कृषि, पशुपन्छी विकास, सहकारी, पर्यटन र उद्योग)

- बडिगाड गाउँपालिकाको कृषि क्षेत्रको दिगो विकासका लागि कृषिको आधुनिकीकरण, यान्त्रीकीकरण, व्यवसायीकरण तथा कृषि उपजको बजारीकरणलाई प्राथमिकता दिँदै कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कृषि यन्त्र, उपकरण तथा प्रविधिमा कृषकको पहुँच विस्तार गरिनेछ।
- धान उत्पादन वृद्धि, उत्पादकत्व अभिवृद्धि तथा कृषकको आयस्तर सुधारका लागि धानबाली पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी उन्नत प्रविधि तथा असल कृषि अभ्यासलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- कृषकहरूलाई प्राविधिक ज्ञान, सीप तथा व्यवहारिक दक्षता अभिवृद्धि गर्न विभिन्न कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित तालिम, प्रशिक्षण तथा क्षमता विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- माटोको उत्पादन क्षमता वृद्धि गर्न तथा जोगाईराख माटोको नमुना संकलन, माटो परिक्षण तथा माटो उपचार सिविर तथा कृषि चुन वितरण सिविर रोग तथा किरा नियन्त्रणका लागि बाली उपचार सिविर, बीउ वितरण प्राविधिक सेवा लगायत एकिकृत कृषि सिविर संचालन गरिनेछ।
- वातावरणमा दीर्घकालीन नकारात्मक असर पार्ने तथा अवशेष रहने हानिकारक विषादीहरूको प्रयोगलाई निरुत्साहित गरी विषादी प्रयोगबाट पर्यावरण, माटो, बाली तथा उपभोक्ताको स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने प्रतिकूल असरलाई न्यूनीकरण गर्न जैविक विषादी तथा वैकल्पिक वातावरणमैत्री प्रविधिको प्रयोग गरी जलवायुमैत्री तथा दिगो कृषि प्रणालीको विकासलाई प्राथमिकता दिइनेछ। व्यवसायिक तथा खाद्यान्न बालीमा विषादी प्रयोग गर्न आवश्यक भएमा प्राविधिक सिफारिस र अनुगमनका आधारमा मात्र सुरक्षित विषादीको प्रयोग गरिनेछ।

"समृद्ध बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- तरकारी, फलफूल, नगदेबाली लगायतका कृषि उपजको व्यावसायिक उत्पादनमा संलग्न उत्कृष्ट कृषक, कृषक समूह तथा कृषि उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन, सम्मान तथा पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था गरी कृषि पेशाप्रति आकर्षण र उद्यमशीलताको विकास गरिनेछ ।
- कृषकको आर्थिक तथा जिवनस्तरमा सकारात्मक सुधार गर्न आयआर्जन वृद्धि गर्न च्याउ खेती, मौरीपालन, मसलाबाली (लसुन, प्याज, अदुवा, बेसार, खुर्सानी, आदि) आलु तथा तरकारी खेती लगायतका नगदेबाली उत्पादनमा अनुदान उपलब्ध गराई सहयोग गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा फलफूल खेतीको व्यवसायीकरण तथा आयआर्जन अभिवृद्धिका लागि सुन्तला, कागती, एभोकाडो, किवी तथा दाँते ओखर लगायतका उच्च मूल्यका पहाडी काष्ठफलहरूको उत्पादन विस्तारमा प्रोत्साहन गरिनेछ । साथै, विद्यमान फलफूल बगैँचाको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा पुनर्स्थापनामार्फत गुणस्तरीय फलफूल उत्पादन वृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रको कृषिको बस्तुगत स्थिति र अवस्थाको तथ्यांक प्राप्त गर्न किसान सूचीकरण तथा तथ्यांक अध्यावधिक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ, कृषकहरूलाई उपलब्ध गराइने सेवा सुविधा पारदर्शिता तथा सुशासन अभिवृद्धि गर्न सबै वडाका कृषकहरूको तथ्याडकलाई विधुतिय प्रणालीमा समावेश गरिनेछ । विधुतिय प्रणालीमा समावेश कृषकहरूलाई QR Code सहितको किसान परिचय पत्र वितरण गरिनेछ । कृषि र पशुपालन पेशामा आवद्ध रहेका किसानहरूको पहिचान गरि गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने अनुदान र अन्य सेवा सुविधाको पारदर्शिता तथा सुशासन अभिवृद्धि गर्न किसान कार्डको व्यवस्था गरि लागु गरिनेछ ।
- पशु सेवा केन्द्र स्थापना गरि पशु पोषण, गोबर जाँच, थुनेलो परिक्षण, उपचार र औषधि वितरण सेवा प्रदान गरिनेछ । पशु स्वास्थ्य सेवा प्रणालीलाई थप सुदृढ बनाउन घुम्ती पशु स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन, तथा जुनोटिक रोगहरूको रोकथाम सम्बन्धी कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- पशुजन्य उत्पादन लागत कम गर्न प्रविधिमैत्री पशुपालन, घाँसमा आधारित पशुपालनका लागि बहुवर्षिय हरियो घाँस उत्पादनमा आधारित अनुदान, निशुल्क पशु औषधी वितरण, थुनेलो र बाझोपन निवारण कार्यक्रम र महामारीजन्य रोग नियन्त्रणका लागि प्रदेश सरकार सँगको समन्वयमा निशुल्क खोप सेवा उपलब्ध गराइने छ ।
- पशुपन्छी विकास सम्बन्धी सेवाको पहुँच विस्तार गरिनेछ । पशुपन्छी र मत्स्य क्षेत्रको उत्पादन वृद्धि गर्न र पशुधनमा हुने क्षति न्यूनीकरणका लागि उत्पादन धेरै भएका वडामा आधारभूत भेटेरिनरी सेवा उपलब्ध गराउन आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन गरिने छ ।

"समृद्ध बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- उन्नत नक्षका गाई भैंसीको संख्यात्मक तथा गुणात्मक वृद्धि गर्न उन्नत जातको विज प्रयोग हुने कृत्रिम गर्भाधान कार्य संचालनका लागि सहजीकरण गराइने छ ।
- पशुपन्छी तथा माछामा हुने जोखिम न्यूनीकरणका लागि पशुपन्छी तथा मत्स्य बिमा अनुदानमा सहजीकरण गरिनेछ ।
- पशुपन्छी तथा मत्स्यपालन व्यवसायलाई आधुनिकिकरण र व्यवसायिकरण गर्न ५० प्रतिशत अनुदानमा यान्त्रिकरण सामग्री उपलब्ध गराइनेछ ।
- पशुपालक कृषकहरूको क्षमता विकास तथा नयाँ प्रविधिको बारेमा जानकारी दिनका लागि विभिन्न किसिमका तालिम, अन्तर्क्रिया, गोष्ठी, दिवस, प्रदर्शनी र अध्ययन अवलोकन जस्ता कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- युवाहरूका लागि स्वरोजगारमूलक सीप तथा उद्यमशीलता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी उद्यम विकास कोष स्थापनामार्फत स्थानीय उद्यम प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- सीपमूलक तालिम ‘ सिलाइ—कटाइ, कम्प्युटर, इलेक्ट्रीसियन, मोबाइल मर्मत, ब्युटिसियन आदि ‘ सञ्चालन गरिनेछ । महिला, दलित, अपाङ्गता भएका र विपन्न वर्गका युवाहरूलाई लक्षित गरी व्यावसायिक तालिम र उपकरण सहयोग गरिनेछ ।
- स्वरोजगार सिर्जना गर्ने उद्यमशील युवाहरूलाई व्यवसाय योजना तयार गर्ने तालिम प्रदान गरिनेछ । व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहने युवाहरूलाई व्यवसाय दर्ता, कर प्रणाली, अनुमति प्रक्रिया र अनलाइन फर्म लगायतको सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- युवालाई श्री—जिरो क्लब मार्फत रोजगारी, हरित उद्यम र गरिबी न्यूनीकरणमा संलग्न गरिनेछ ।
- स्थानीय उद्यम प्रवर्द्धन केन्द्र स्थापना गरी Start-Up, Innovation र Incubation कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सहकारी र निजी क्षेत्रसँग सहकार्यमा व्यवसाय प्रारम्भ सहयोग (Startup Package) — बीउ, सामग्री, तालिम, परामर्श ‘ लागू गरिनेछ ।
- साना तथा घरेलु उद्योगको प्रवर्द्धनका लागि "एक वडा, एक साना उद्यम" कार्यक्रम अघि बढाइनेछ ।
- स्थानीय उत्पादनको ब्रान्डिङ, प्याकेजिङ, लेबलिङ र बजार जडान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । गाउँपालिकास्तरमा व्यवसाय मेला, प्रदर्शनी र डिजिटल बजार प्रवर्द्धन कार्यक्रम गरिनेछ ।
- स्थानीय उत्पादन उपभोग प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ‘ विद्यालय, कार्यालय र सहकारीहरूमा स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

"समृद्ध बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- रोजगारी सूचना केन्द्र स्थापना गरिनेछ, जसले स्थानीय अवसर, तालिम, माग र आपूर्तिको जानकारी संकलन र प्रवाह गर्नेछ। रोजगारदाता र रोजगारी खोज्ने नागरिकबीच सीधा सम्पर्क स्थापित गर्न रोजगार संवाद मञ्च गठन गरिनेछ।
- राष्ट्रिय रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रममा शतप्रतिशत बडिगाड साझेदारी गरिनेछ। गण्डकी प्रदेश सरकारसँगको साझेदारीमा उद्यम विकास तथा प्रतिस्पर्धी उद्यमी प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- सहकारीको क्षमता विकास, स्तरीकरण र सबलीकरण गर्दै स्थानीय पूँजी निर्माणका लागि सहकारी संस्थासँग हातेमालो गरिनेछ। सहकारी शिक्षा प्रवर्द्धन र COPOMIS प्रणाली अनिवार्य गरिनेछ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जान खोज्नेको श्रम स्वीकृति प्रक्रियामा सहजीकरण, जोखिम तथा तयारीसम्बन्धी जनचेतना र विदेशमा अलपत्र परेकाहरूको उद्धार, राहत तथा पुनःस्थापना सहयोग गरिनेछ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकाहरूको सीप, अनुभव र चाहनाअनुसार पुनःएकीकरण कार्यक्रम ‘ उद्यम सहायता, तालिम, परामर्श ‘ लागू गरिनेछ।
- अनौपचारिक क्षेत्र (निर्माण, घरेलु श्रमिक, कृषि श्रमिक) मा कार्यरत श्रमिकहरूलाई सामाजिक सुरक्षा कोषमा आबद्ध गराउने कार्यविधि निर्माण गरिनेछ। न्यूनतम पारिश्रमिकको सुनिश्चितता तथा कार्यस्थल मर्यादाविषयमा स्थानीय परामर्श सेवा उपलब्ध गराइनेछ।
- रोजगारी प्रवर्द्धन, उद्यमशीलता र सीप विकासमा संलग्न उत्कृष्ट व्यक्ति, संस्था र युवा क्लबलाई सम्मान तथा प्रोत्साहन गरिनेछ।

घ. भौतिक पूर्वाधार विकास

- अधुरा भौतिक पूर्वाधार तथा विकास आयोजनाहरूको सम्पन्नतालाई उच्च प्राथमिकता दिई आवश्यक स्रोत—साधनको सुनिश्चितता गरिनेछ।
- सडक विस्तारभन्दा दीगोपन र गुणस्तर अभिवृद्धिमा प्राथमिकता दिँदै सडक नाली निर्माण कार्य कार्यान्वयन गरिनेछ।
- उकालो, घुम्ती तथा प्राविधिक दृष्टिले जटिल स्थानहरूमा सडकको स्थायित्व र सुरक्षित आवागमन सुनिश्चित गर्न RCC ढलान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- हेभी मेसिनरी उपयोग आवश्यक पर्ने आयोजनाहरू पारदर्शिता, प्रतिस्पर्धा र गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि विद्युतीय ठेक्का प्रणालीमार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ।
- भवन तथा योजना मापदण्ड, २०८० को प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गरी मापदण्डविपरीत निर्माण कार्य निरुत्साहित गरिनेछ।

"समृद्ध बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- हेभी इक्युपमेण्ट सञ्चालनमा प्रचलित घण्टा प्रणालीलाई क्रमशः प्रतिस्थापन गर्दै परिणाममा आधारित मूल्याङ्कन तथा भुक्तानी प्रणाली लागू गरिनेछ।
- पुरानो बजार क्षेत्रको व्यवस्थित विकासका लागि सडक ढलान, सौन्दर्यीकरण तथा अनिवार्य नक्सा पास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- पालिका तथा वडा स्तरमा खेलमैदान निर्माण, स्तरोन्नति तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था र अन्तरसरकारी साझेदारी पहल गरिनेछ।
- भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरण, सुरक्षित भवन निर्माण तथा बस्ती सौन्दर्यीकरण प्रवर्द्धनका लागि अनिवार्य नक्सा पास प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- योजना समझौतापश्चात् उपभोक्ता समिति, प्राविधिक जनशक्ति तथा निर्माण कामदारहरूलाई निर्माण व्यवस्थापन, गुणस्तर नियन्त्रण तथा सुरक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा तालिम प्रदान गरिनेछ।
- सुरक्षित खानेपानीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न नियमित गुणस्तर परीक्षण गरी प्राप्त नतिजा सार्वजनिक गरिनेछ।
- खानेपानी अभावग्रस्त बस्तीहरूमा लिफ्टिङ, बोरिङ तथा उपयुक्त प्रविधिमार्फत सुरक्षित तथा दिगो खानेपानी सेवा विस्तार गरिनेछ।
- संघ तथा प्रदेश सरकारको सहयोगमा सञ्चालित अधुरा खानेपानी आयोजनाहरू सम्पन्न गर्न सम्बद्ध निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा पहल गरिनेछ।
- छरिएर रहेका पूर्वाधार विकासको प्रवृत्ति न्यूनीकरण गर्दै "सघन विकास अवधारणा" अनुरूप एकीकृत योजना निर्माण र कार्यान्वयनलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
- योजना छनोट, डिजाइन, निर्माण तथा सञ्चालनका सम्पूर्ण चरणमा जलवायु—मैत्री, वातावरणमैत्री तथा दिगो पूर्वाधार विकासका सिद्धान्तहरू अवलम्बन गरिनेछ।

ड. वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरूको संस्थागत सुदृढीकरणका लागि नेतृत्व विकास, वन व्यवस्थापन, उद्यमशीलता तथा आधुनिक प्रविधि सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गरिनेछ।
- सामुदायिक वन क्षेत्रभित्र जडिबुटी खेती, बुट्यान व्यवस्थापन तथा नगदेबालीमा आधारित आयआर्जन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि इच्छुक उपभोक्ता समितिहरूसँग लागत साझेदारीमा नमुना तथा प्रदर्शनात्मक कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।
- सामुदायिक वन क्षेत्रको संरक्षण, संवर्द्धन तथा हरित आवरण विस्तारका लागि वन कार्यालय, स्थानीय तह तथा सम्बद्ध निकायहरूसँगको समन्वयमा विशेष संरक्षण क्षेत्र निर्धारण गरी वृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- विपन्न तथा जोखिमयुक्त परिवारहरूको आपतकालीन उद्धार, राहत तथा पुनःस्थापनाका लागि आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ।

"समूह बडिगाड: खुशी बडिगाडवासी"

- जलस्रोत संरक्षण, Water recharge तथा जैविक विविधता प्रवर्द्धनका लागि "एक वडा, एक पोखरी" कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। निर्मित पोखरीहरूको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा बहुउपयोगितामा विशेष प्राथमिकता दिइनेछ।
- "Green Badigad, Clean Badigad" अभियानलाई नागरिक अग्रसरतामा संस्थागत गर्दै नियमित सरसफाइ, जनचेतना तथा वातावरण संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- गाउँपालिकाभित्रका नदी, खोला, सार्वजनिक स्थल तथा मध्यपहाडी लोकमार्ग क्षेत्रमा वृक्षारोपण तथा हरित सौन्दर्यीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई दिगो तथा उत्पादनमुखी बनाउन निजी क्षेत्रसँग साझेदारीमा फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्र स्थापना तथा पुनःप्रयोग, पुनर्चक्रण एवम् उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन, सरसफाइ अभियान, प्लास्टिक न्यूनीकरण तथा प्लास्टिक निषेध क्षेत्र घोषणा लगायतका हरित नीतिहरू कार्यान्वयन गरिनेछ।
- सामुदायिक वन क्षेत्रमा चरन व्यवस्थापन, वन डडेलो न्यूनीकरण तथा जैविक विविधता संवर्द्धन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- वन पैदावारमा आधारित आयआर्जन अभिवृद्धिका लागि जडिबुटी प्रशोधन, मूल्य अभिवृद्धि, प्याकेजिङ तथा बजारीकरण सम्बन्धी तालिम तथा प्राविधिक सहयोग विशेष गरी महिला तथा विपन्न समूहलाई प्रदान गरिनेछ।
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि बगर व्यवस्थापन, साना जलाशय निर्माण, प्राकृतिक स्रोत संरक्षण तथा वैकल्पिक जीविकोपार्जन प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढीकरणका लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको संस्थागत क्षमता विकास, आवश्यक उपकरण व्यवस्थापन तथा विपद् पूर्वतयारी योजना निर्माण गरिनेछ।
- पहिरो, बाढी तथा नदी कटानका उच्च जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूको पहिचान गरी जोखिम न्यूनीकरण, नदी नियन्त्रण तथा संरचनात्मक एवम् गैरसंरचनात्मक पूर्वतयारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन कोष सुदृढीकरणसहित विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, वडा कार्यालय तथा सार्वजनिक संस्थाहरूमा विपद् पूर्वतयारी सामग्री तथा उपकरण व्यवस्थापन गरिनेछ।
- वन क्षेत्र, जैविक विविधतायुक्त संवेदनशील क्षेत्र तथा उच्च जोखिमयुक्त भू-भागमा हुने अव्यवस्थित निर्माण कार्यमा प्रभावकारी नियमन तथा नियन्त्रण गरिनेछ।
- जलवायु परिवर्तन, वातावरण संरक्षण, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापनलाई स्थानीय विकास योजनाका सम्पूर्ण चरणमा मूलप्रवाहीकरण गर्दै दिगो तथा उत्थानशील विकासको अवधारणा कार्यान्वयन गरिनेछ।

सभाका सदस्यज्यूहरू,

"समृद्ध बडिगाडः खुशी बडिगाडवासी"

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको संघीय लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थाको मर्म, स्थानीय स्वायत्तता तथा सुशासनका सिद्धान्तलाई आत्मसात् गर्दै “समृद्ध बडिगाड : खुसी बडिगाडवासी” को दीर्घकालीन सोच साकार पार्ने उद्देश्यका साथ आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को यो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिएको छ।

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पशुपालन, रोजगार, उद्यमशीलता, पूर्वाधार विकास, सामाजिक सुरक्षा, महिला तथा बालबालिका सशक्तीकरण, युवा विकास, सूचना प्रविधि, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रलाई समेट्दै समावेशी, दिगो र परिणाममुखी विकासको मार्गचित्र प्रस्तुत गरेको छ। उपलब्ध स्रोत, साधन र क्षमताको यथार्थ मूल्याङ्कनका आधारमा जनअपेक्षा तथा स्थानीय आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने गरी कार्यक्रम तथा प्राथमिकताहरू निर्धारण गरिएको छ।

सभाका सदस्यज्यूहरू,

यो नीति तथा कार्यक्रम बालमैत्री, युवा—केन्द्रित, ज्येष्ठ नागरिकमैत्री तथा समावेशी विकासको अवधारणामा आधारित रहेको छ। बालबालिकाको शिक्षा, स्वास्थ्य र पोषण, युवाहरूको सीप विकास, उद्यमशीलता तथा रोजगारी प्रवर्द्धन, साथै ज्येष्ठ नागरिकको सम्मान, संरक्षण र सामाजिक सुरक्षालाई विशेष प्राथमिकतामा राखिएको छ। त्यसैगरी महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अल्पसंख्यक तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायहरूको समान पहुँच, अवसर र सहभागिता सुनिश्चित गर्ने प्रतिबद्धता यस नीति तथा कार्यक्रममा व्यक्त गरिएको छ।

बडिगाड गाउँपालिकाको समग्र विकास, सुशासन, समृद्धि र सामाजिक रूपान्तरणको अभियानमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउनुहुने गाउँसभाका सम्पूर्ण माननीय सदस्यज्यूहरू, नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार, राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सुरक्षा निकाय, विकास साझेदार, निजी क्षेत्र, सहकारी संस्था, गैरसरकारी संस्था, नागरिक समाज, सञ्चारकर्मी तथा सम्पूर्ण बडिगाडवासी दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु।

नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु महत्वपूर्ण जिम्मेवारी भए तापनि यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन अझ ठूलो चुनौती र दायित्व हो। त्यसैले प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमका लक्ष्य, उद्देश्य तथा प्रतिबद्धताहरूलाई व्यवहारमा रूपान्तरण गर्न सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको सक्रिय सहभागिता, सहकार्य, समन्वय, रचनात्मक सुझाव तथा निरन्तर सहयोगको अपेक्षा राख्दछु।

अन्त्यमा, यस नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, परामर्श, सुझाव तथा परिमार्जन प्रक्रियामा प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा योगदान पुऱ्याउनुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरूप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमलाई सफल कार्यान्वयनमार्फत समृद्ध, सुशासित र आत्मनिर्भर बडिगाड निर्माणको साझा संकल्पका रूपमा अगाडि बढाउने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु।

धन्यवाद।

जय बडिगाड। जय बडिगाडवासी।।